

Daži ieteikumi filozofiski analītiskās domāšanas attīstīšanai filozofijas stundās

Visas filozofiskās un analītiskās atziņas top domāšanas procesā, kas ir garīga darbība ar mērķi – meklēt risinājumu kādai problēmai. Dažkārt atbildes uz jautājumu rodas ātri un viegli, bet visbiežāk tās prasa ilgstošāku iedziļināšanos.

Filozofiskajai domāšanai ir raksturīgi:

- meklēt ne tikai skaidrojumu vai risinājumu ikdienas vajadzībām, bet skatīties uz problēmu plašāk;
- jebkuru problēmu apcerēt pēc iespējas daudzpusīgāk;
- mazāk pierādīt, vairāk analizēt;
- norādīt uz iespējamiem patiesības meklējumu ceļiem.

Filozofiskā domāšana parasti sākas ar jautājumiem par kādas parādības vai problēmas būtību. Tad seko apcere jeb refleksija:

- kā uz šo problēmu var skatīties;
- kādas pretrunas tā atklāj;
- ko par to teikuši citi domātāji, pētnieki, speciālisti;
- kas varētu palikt nezināms/ nesaprotams.

Filozofiski analītisko domu gaitu parasti noslēdz atzinumi:

- kas tiek noskaidrots par izvirzītajiem jautājumiem;
- par ko vajadzētu turpināt diskusiju.

Tāpēc īpaši svarīgi filozofijas kursa ietvaros ir pievērsties tēmai “Filozofija par parādību kopējo būtību”.

Kas tad īsti ir “parādību kopējā būtība”? Filozofi to dēvē par **aporiju** – grūti risināmu jautājumu, bet, ja grūti risināmajā jautājumā rūpīgi iedziļinās, tad var atklāt pavisam citu skatījumu uz pasauli.

Dotās tēmas ietvaros skolēni izmēģina savus pirmos soļus filozofiski analītiskā domāšanā, meklējot atbildes uz dažādiem jautājumiem. Piemēram,

- Kas ir patiesība – uzskats vai realitāte?
- Vai cilvēku maldi ir vērtība?
- Vai melot vienmēr ir slikti?
- Vai skaistais kalpo cilvēkam, vai arī cilvēks – skaistajam?
- Vai valsts pēc būtības var būt brīva?
- Vai ģimenei ir kāda nozīme mūsdienu sabiedrībā un valstī?
- Vai cilvēcei piemīt spēja saglabāt sevi?
- u.c.

Skolēni veido grupu prezentācijas, apstiprinājumu savām atbildēm meklējot ikdienas, zinātnes, reliģijas un mākslas jomās. Grupas pirmais un galvenais solis ir iedziļināties pētāmā jautājuma būtībā. Tādēļ ieteicams sākt ar:

- padziļinātu pētāmā jautājuma analīzi;
- vienošanos par kopēju, izvērstu atbildi uz pētāmo jautājumu;
- iespējamo avotu apzināšanu;
- pienākumu sadali.

Grupas pirmais analītiskais solis tiek fiksēts **pētījuma protokolā**, kas vēlāk tiek pievienots prezentācijai.

Pētījuma protokols par jautājumu “ ...”

1. Pētāmā jautājuma analīze.
 - 1.1. Vai šis jautājums ir grūts? Kāpēc?
 - 1.2. Kas ir jautājuma galvenie atslēgas vārdi?
 - 1.3. Vai tie ir skaidri saprotami?
 - 1.4. Kas ir skaidrs dotajā jautājumā?
 - 1.5. Ko vēl vajadzētu noskaidrot?
 - 1.6. Kam pievērst īpašu uzmanību? Kāpēc?
2. Grupas kopējā izvērstā atbilde uz pētāmo jautājumu.
3. Pienākumu sadale, apstiprinājumu jomas, plānotie avoti.

Apstiprinājuma jomas	Izpildītāji (darbs pāri)	Plānotie izmantojamie avoti
SADZĪVE		
ZINĀTNE		
MĀKSLA		
RELIĢIJA		

4. Pētāmā jautājuma simbols un tā skaidrojums.
5. Pētījuma grupas dalībnieki.

Pētījuma protokols veicina grupas kopēju iedziļināšanos pētāmajā jautājumā un saskaņotu darbību prezentācijas veidošanā, kā arī prasmes prezentācijas laikā novērtēt paveikto un secināt, kam vēl vajadzētu pievērst uzmanību turpmāk.

Pētījuma protokols sniedz arī pirmo priekšstatu par zinātniski pētnieciskiem procesiem augstskolās.